

บทที่ 3

สภาพทั่วไปและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

ระหว่างไทยและเวียดนาม

ข้อมูลพื้นฐานของเวียดนาม

ลักษณะทั่วไป

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หรือ Socialist Republic of Vietnam ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทิศเหนือติดกับจีน ทิศใต้และตะวันออกเฉียงใต้ติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดทะเลจีนใต้ ทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐประชาชนลาวและกัมพูชา มีพื้นที่ทั้งหมด 331,033 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ร้อยละ 67 เป็นภูเขาและที่ราบสูง ภาคเหนือมีที่ราบลุ่ม สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง เวียดนามนั้นมีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำหลัก มีปากแม่น้ำอยู่ถึง 9 แม่น้ำ มีทั้งกระแสน้ำเย็นและกระแสน้ำอุ่นมาบรรจบกัน ซึ่งเป็นแหล่งแหล่งตอนที่อยู่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำมากมายหลายชนิด มีทรัพยากรที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เวียดนามสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกข้าว สามารถปลูกได้ปีละ 4 ครั้ง สำหรับพืชผักผลไม้ไม่มีเหมือน ๆ กับประเทศไทย เช่น ชา กาแฟ มะม่วงหิมพานต์ มังคุด เงาะ ส้ม ฯลฯ จะแตกต่างกันอยู่บ้างก็คือ การทำเกษตรกรรมในเวียดนามยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควรและผลผลิตยังมีคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้ประเทศเวียดนามยังมีทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่สนใจของคนทั่วโลก เนื่องจากเป็นประเทศที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกตั้งแต่ตอนบนจนจรดตอนใต้ของประเทศยาวถึง 3,200 กิโลเมตร และมีทรัพยากรอื่น ๆ อีกมาก โดยเฉพาะในทะเลทางภาคเหนือจะเป็นแหล่งน้ำมันดิบ คาดว่าจะมีอยู่ถึงกว่า 2.4 พันล้านบาร์เรล หรือ 7 ล้านตัน/ปี ซึ่งน้ำมันดิบในทะเลนี้จะ

เป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้เวียดนามสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตรวดเร็วอย่างที่ไม่ถึง

ส่วนพื้นที่ตอนบนนับตั้งแต่ภาคเหนือตลอดมาจนถึงภาคกลาง ซึ่งมีสภาพเป็นเนินสูงและภูเขาอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ มากมาย เช่น ถ่านหิน ดีบุก ทองแดง โครไมท์ เหล็ก สังกะสี ทั้งสะเตน พลวง ยูเรเนียม ทองคำ ฟอสเฟต และอัญมณีอื่น ๆ

เมืองที่สำคัญ

กรุงฮานอย เป็นเมืองหลวงตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ เป็นศูนย์กลางทางการเมืองและการปกครองของประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์ธุรกิจการค้าทางภาคเหนือ

นครไฮฟอง เป็นเมืองท่าและเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญ อยู่ห่างจากฮานอยไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 100 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,503 ตารางกิโลเมตร

จังหวัดกว๋างนินห์ เป็นแหล่งถ่านหินที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีอ่าวฮาลองซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพสวยงาม (คล้ายคลึงกับจังหวัดพังงา)

นครดานัง เป็นเมืองที่สำคัญในภาคกลางของประเทศ เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าการท่องเที่ยว และเป็นเมืองท่าสำคัญ มีพื้นที่ 11,989 ตารางกิโลเมตร

จังหวัดหัวเทียนเว้ เป็นอดีตราชธานีของราชวงศ์เหวียน มีแหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานที่น่าสนใจ

นครโฮจิมินห์ หรือโฮจิมินห์ซิตี้ เดิมชื่อเมืองไซ่ง่อน (ในครั้งที่ยังมีสถานะเป็นเมืองหลวงของเวียดนามใต้) อยู่ทางตอนใต้ของประเทศ เป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการนำเข้าส่งออก มีท่าเรือไซ่ง่อน และท่าอากาศยานตัน เซิน เชียด ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า โฮจิมินห์ซิตี้เป็นเมืองที่มีความสำคัญที่มีอนาคตทางธุรกิจและเป็นเมืองที่มั่งคั่งที่สุดของประเทศ

จังหวัดเกิ่นธอ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร

จังหวัดวงเตา เป็นเมืองท่องเที่ยวตากอากาศชายทะเลอยู่ห่างจากโฮจิมินห์ซิตี้ประมาณ 125 กิโลเมตร และพื้นที่ทั้งสิ้น 273 ตารางกิโลเมตร

เมืองดาลัด เป็นเมืองท่องเที่ยว มีภูเขา น้ำตก และทะเลสาบ มีพื้นที่
ประมาณ 10,173 ตารางกิโลเมตร

ประชากร

เวียดนามมีจำนวนประชากร 79 ล้านคนในปี 2544 ประกอบด้วยเชื้อชาติ
เวียดนามประมาณร้อยละ 88 ส่วนที่เหลือเป็นเชื้อชาติอื่น เช่น จีน (Chinese) เท (Tay)
ไทย (Thai) ม้ง (Moung) และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ประชากรร้อยละ 70 นับถือศาสนาพุทธ
(นิกายมหายาน) ส่วนที่เหลือจะนับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ขงจื๊อ เต๋า และโรมันคาทอลิก

ภาษา

ภาษาราชการและภาษาทางธุรกิจที่ใช้จะเป็นภาษาเวียดนาม ส่วนภาษาอื่น ๆ คือ
ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และจีน

การเมืองการปกครอง

1. ระบบการปกครอง ใช้ระบบสังคมนิยม
2. พรรคการเมือง เป็นระบบพรรคเดียว คือ พรรคคอมมิวนิสต์
3. การแบ่งเขตการปกครอง แบ่งเป็น 4 นคร ได้แก่ นครฮานอย นครโฮจิมินห์
นครโฮฟอง และนครดานัง กับ 57 จังหวัด
4. รัฐธรรมนูญปัจจุบัน (2545) เป็นฉบับที่ 4 ประกาศใช้เมื่อ 15 เมษายน 2535
กำหนดให้เวียดนามเป็นประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็น
ผู้กำหนดแนวนโยบายในการบริหารประเทศให้แก่รัฐบาล แต่จะไม่เข้าแทรกแซงใน
กิจกรรมประจำวันของรัฐบาล และไม่สามารถปฏิบัติการนอกเหนือขอบเขตของ
กฎหมายได้อีกต่อไป การบริหารงานประจำของรัฐจะเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและ
คณะรัฐบาล ในด้านการเลือกตั้งสมาชิกแห่งชาติกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปทุก ๆ 5
ปี แต่ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะไม่มีสิทธิเป็นประธานาธิบดี ผู้ที่จะได้รับการเสนอชื่อให้
เป็นประธานาธิบดี จะต้องคัดเลือกจากผู้นำในคณะ กรรมการเมือง หรือ Politburo

เท่านั้น และมีสภาแห่งชาติทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจสูงสุดของรัฐในเวียดนาม อีกทั้งยังเป็นองค์กรเดียวที่มีทั้งอำนาจนิติการดำเนินงานของรัฐบาล

5. สมัชชาแห่งชาติ เป็นองค์กรตัวแทนสูงสุดของประชาชน และเป็นองค์กรบัญญัติและรัฐธรรมนูญ ผู้แทนของสมัชชาแห่งชาติได้รับเลือกจากคะแนนเสียงทั่วไป และอาจถูกปลดจากอำนาจโดยผู้ที่ลงคะแนนให้และโดยสมัชชา การลงคะแนนเสียงใช้วิธีลงคะแนนโดยตรงอย่างเท่าเทียมและเป็นความลับ สมาชิกแต่ละคนของสมัชชาแห่งชาติจะมีอายุการทำงาน 5 ปี ประชุมปีละ 2 ครั้ง

6. อำนาจหน้าที่ของรัฐ รัฐบาลกลางได้รับการแต่งตั้งโดยสภาแห่งชาติ มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี รับนโยบายจากพรรคคอมมิวนิสต์มาบริหารและเทศ แล้วรายงานผลต่อสภาแห่งชาติ ปัจจุบันเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาสามารถซักถามการบริหารงานของรัฐบาลเป็นรายบุคคลได้ในสมัยประชุม นอกจากนี้ ในแต่ละนครและจังหวัด จะมีคณะกรรมการประชาชนทำหน้าที่เป็นองค์กรบริหารสูงสุด โดยบริหารงานให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ของรัฐ

7. สภาแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งจำนวน 450 คน ทั้งนี้ สภาแห่งชาติเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเวียดนาม

เวียดนามได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปตามสถานการณ์ของโลกจากระบบปิดมาสู่ระบบตลาดเปิดเสรีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปีมาตั้งแต่ปี 2519 ซึ่งมองจากความก้าวหน้าของประเทศจีนในระบะนั้นเป็นแบบอย่างทำให้ประสบปัญหาการชะงักงันทางเศรษฐกิจมากกว่าทศวรรษ เนื่องจากนโยบายการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในแผนพัฒนาประเทศระยะแรก ๆ พบกับความล้มเหลว เช่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2519-2523) ได้เน้นรูปแบบการพัฒนาแบบสังคมนิยมโซเวียต และจีน กล่าวคือให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและมีการนำระบบนารวมมาใช้ แนวทางดังกล่าวมีผลทำให้

การผลิตโดยเฉพาะภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับปัญหาการเมืองอันเกิดจากการนำทหารบุกเข้าไปในกัมพูชา ตามด้วยสงครามสังคมนิยมของจีน ล้วนแต่สร้างความกดดันทางเศรษฐกิจให้กับเวียดนาม ดังนั้นในปี 2522 เวียดนามจึงได้พยายามที่จะปฏิรูปทางเศรษฐกิจ โดยการลดการควบคุมของรัฐ ให้อิสระแก่ชาวนาในการผลิตและการตลาดมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การผ่อนผันในนโยบายเศรษฐกิจดังกล่าวก็ต้องยุติลง เมื่อรัฐบาลหันกลับมาใช้มาตรการควบคุมเข้มงวดอีกครั้งหนึ่งในปี 2523 หรือแม้แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2524-2526) เศรษฐกิจได้ขยายตัวเป็นไปตามการปฏิรูปทางเศรษฐกิจของเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวยทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในปี 2526 และ 2527 ต่อมาในปี 2528 ผลผลิตภาคเกษตรชะลอตัวลงประกอบกับภาวะเงินเฟ้อมีอัตราพุ่งสูงชันมาก ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ทำให้รัฐบาลเวียดนามเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจจากระบบรวมศูนย์กลางไปสู่ระบบตลาดแบบเสรีหรือที่รู้จักในภาษาเวียดนามว่า “Doi Moi” ที่ได้ประกาศขึ้นในระหว่างการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 ในเดือนธันวาคม 2529 ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจวางแผนส่วนกลาง (Centrally-Oriented Economy) ตามรูปแบบของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมโซเวียตไปสู่ระบบเศรษฐกิจการตลาด (Market-Oriented Economy) ซึ่งมีความเป็นเสรีมากกว่าระบบเศรษฐกิจแบบเดิม โดยหลักการตามระบบเศรษฐกิจการตลาดนี้ รัฐได้เปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินธุรกิจการค้าเสรีได้โดยรัฐจะไม่เข้าแทรกแซงกลไกการทำงานของราคา การผลิตและการจัดจำหน่าย โดยปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาดเสรีตามกฎหมายอุปสงค์และอุปทาน นอกจากนี้ในการปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งนี้ยังให้ความสำคัญและเน้นถึงการผลิตทางการเกษตรกรรม การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค และการส่งออก แทนที่นโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตทางอุตสาหกรรมหนัก และที่สำคัญการปฏิรูปครั้งนี้ได้นำไปสู่การเปิดระบบเศรษฐกิจของเวียดนามสู่ภายนอก การกระชับสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศโดยการส่งเสริมการค้าการลงทุนกับต่างประเทศ

ปัญหาเศรษฐกิจทั่วไปของเวียดนาม ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค การเกิดภัยธรรมชาติบ่อยครั้งทำให้

ผลผลิตเสียหาย ประกอบกับไม่มีแรงจูงใจในการเพิ่มผลผลิตแก่เกษตรกร เนื่องจากไม่มีการอนุญาตให้ขายผลผลิตทางการเกษตรแก่โลกเสรี หลังจากเวียดนามได้ประกาศแผนปฏิรูปทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้อนุญาตให้ขายผลผลิตแก่โลกเสรีและมีการลดภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจในการขายผลผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรม ทำให้อัตราเงินเฟ้อชะลอตัว ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากเวียดนามมีหนี้สินต่างประเทศสูงมากและมีแนวโน้มสูงขึ้น

ประชากรเวียดนามมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี 396 ดอลลาร์สหรัฐ (พ.ศ. 2543) โดยแบ่งเป็น 708 ดอลลาร์สหรัฐ (พ.ศ. 2542) ในนครฮานอยและ 1,100 ดอลลาร์สหรัฐ (พ.ศ. 2542) สำหรับในนครโฮจิมินห์

ค่าแรงขั้นต่ำต่อเดือนต่อคน 45 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับในนครฮานอย และ 40 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับในนครโฮจิมินห์

อัตราการว่างงาน ร้อยละ 7.0 (พ.ศ. 2543)

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 6.75 (พ.ศ. 2543)

อัตราเงินเฟ้อ ร้อยละ 0.60 (พ.ศ. 2543)

เงินตรา สกุลดอง (Dong)

อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ เท่ากับ 14,000 ดอง (พ.ศ. 2543)

สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดิบ ข้าว เสื้อผ้าสิ่งทอ รองเท้า ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ กาแฟ โดยประเทศที่เวียดนามส่งออกสินค้ามากที่สุด คือ ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และไต้หวัน

สินค้านำเข้าที่สำคัญ (พ.ศ. 2543) ได้แก่ เครื่องจักรอุตสาหกรรม น้ำมัน ปุ๋ย เหล็ก เม็ดพลาสติก โดยประเทศที่เวียดนามนำเข้ามากที่สุด ได้แก่ สิงคโปร์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีนและฮ่องกง

การลงทุนจากต่างประเทศ ประมาณ 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2542

ประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญ ได้แก่ สิงคโปร์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น ฮ่องกง และเกาหลีใต้

จุดการค้าและเส้นทางการค้าที่สำคัญของเวียดนาม

การค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางทะเล โดยท่าเรือที่สำคัญที่สุด คือ ท่าเรือไซ่ง่อน เมืองที่มีการติดต่อค้าขายหลัก ๆ ในเวียดนาม ได้แก่ นครโฮจิมินห์ ฮานอย และ ดานัง

เส้นทางการค้า จำแนกเป็น เส้นทางการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศดังนี้

1. เส้นทางการขนส่งทางทะเล

เวียดนามมีท่าเรือที่มีความสำคัญทางการพาณิชย์ 7 ท่า คือ ท่าเรือไฮฟองและท่าเรือดิงห์หวู (เมืองไฮฟอง) ทางตอนเหนือ ท่าเรือดานัง (จังหวัดดานัง) ทางตอนกลาง และท่าเรือไซ่ง่อนทางตอนใต้ (นครโฮจิมินห์ เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุด) ท่าเรือก่ายหลิน ท่าเรือกว๋องและท่าเรือเคียนก๊อง (จังหวัดกว๋างบิ่งห์) ปัจจุบันการขนส่งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียดนามทำได้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากการเดินเรือระหว่างท่าเรือกรุงเทพฯ – ท่าเรือไซ่ง่อนมีเพียง 2 เที่ยว / เดือนเท่านั้น ขณะที่การขนส่งสินค้าจากสิงคโปร์ไปยังเวียดนามมีทุกสัปดาห์ทำให้การขนส่งสินค้าจากไทยผ่านสิงคโปร์ไปยังเวียดนามสะดวกกว่าการขนส่งจากไทยไปยังเวียดนามโดยตรง

2. เส้นทางการขนส่งทางรถไฟ

การขนส่งสินค้าภายในประเทศเวียดนาม วิธีที่นิยมที่สุด คือ ทางรถไฟ เส้นทางการค้าที่สำคัญมี 6 สาย

- สายที่ 1 กรุงฮานอย – โฮจิมินห์
- สายที่ 2 กรุงฮานอย – ลาวไค
- สายที่ 3 กรุงฮานอย – ดองดาง
- สายที่ 4 กรุงฮานอย – คอนตริ
- สายที่ 5 กรุงฮานอย – ไฮฟอง
- สายที่ 6 Luu Xa Vir kep – Bai chay

3. เส้นทางการขนส่งทางถนนภายในประเทศ

ถนนหมายเลข 1 เป็นทางหลวงผ่านจากเหนือถึงใต้ (เป็นถนนสำคัญที่สุดในประเทศ)

4. เส้นทางขนส่งระหว่างไทย – เวียดนาม

ถนนหมายเลข 8 จากด่านจังหวัดนครพนม – เมืองท่าแขก (ลาว) – แขวงคำม่วน – บ้านนาบ (ลาว) – คิมหลวง (เวียดนาม) – เมืองวินห์ (เวียดนาม) ระยะทางประมาณ 338 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 9 จากด่านจังหวัดมุกดาหาร – แขวงสะหวันนะเขต (ลาว) – บ้านคอง(ลาว)

ลาวบาว (เวียดนาม) - ดองฮา (เวียดนาม) – เมืองดานัง ระยะทางประมาณ 450 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่นิยมมากที่สุด

เส้นทางด่านช่องเม็ก (อุบล) – เมืองปากเซ (ลาว) – บ้านหาดขวางขวาน (ลาว) – เมืองสะเต็งตริง (กัมพูชา) – เมืองโฮจิมินห์ (เวียดนาม)

เส้นทางอรัญประเทศ (สระแก้ว) – พนมเปญ (กัมพูชา) – โฮจิมินห์ซิตี้ (เวียดนาม)

5. เส้นทางขนส่งทางอากาศ

เวียดนามมีสนามบินนานาชาติที่สำคัญ 2 แห่งคือ Tan Son Nhat International Airport และ Cannang International Airport นอกจากนี้ ยังมีสนามบินภายในประเทศ อีกหลายแห่ง ปัจจุบันเวียดนามมีสายการบินแห่งชาติ 2 สายการบิน คือ Vietnam Airlines ให้บริการการบินทั้งภายในและภายนอกประเทศ และ Pacific Airline ซึ่งเน้นการให้บริการการบินภายในประเทศ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเวียดนาม

เวียดนามมีการพัฒนาด้านการผลิตจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น สัดส่วนการผลิตในภาคเกษตรลดลงจากร้อยละ 38.7 ของ GDP ในปี 2534 เหลือร้อยละ 25.3 ของ GDP ในปี 2543 ในขณะที่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.7 ของ GDP ในปี 2534 เป็นร้อยละ 34.6 ของ GDP ในปี 2543 โดยอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของเวียดนามคือ อุตสาหกรรมถ่านหิน น้ำมันดิบ นมข้นหวาน น้ำตาล และ รถจักรยานยนต์ และอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวที่ดีคือ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ปูนซีเมนต์ และเหล็ก

ตารางที่ 1 สัดส่วนของ GDP ของเวียดนาม

(ร้อยละ)

ผลิตภัณฑ์	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	บริการ
2534	38.7	22.7	38.6
2535	40.5	23.8	35.7
2536	33.9	27.3	38.8
2537	29.9	28.9	41.2
2538	28.7	29.6	41.7
2539	27.1	28.8	44.1
2540	27.8	29.7	42.5
2541	25.8	32.6	41.6
2542	25.8	33.5	40.7
2543	25.3	34.6	40.1

หมายเหตุ: ปี 2543 เป็นตัวเลขคาดการณ์

ที่มา: ทบวงสถิติแห่งชาติเวียดนาม. 2543. เศรษฐกิจการค้าของเวียดนาม. กรุงเทพมหานคร:
ม.ป.ท.

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและเวียดนาม

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและเวียดนาม

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียดนามเริ่มตั้งแต่
พ.ศ. 2518 อันเป็นปีที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีชัยชนะในประเทศเวียดนาม ซึ่งความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเวียดนาม แบ่งเป็นช่วงดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง พ.ศ. 2518 – พ.ศ. 2521

ในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกลุ่มประเทศอินโดจีนคือ พ.ศ. 2518 ประเทศไทยนั้นได้เริ่มปรับแนวนโยบายต่างประเทศ โดยลดความสัมพันธ์กับประเทศสหรัฐอเมริกา และเพิ่มความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจในค่ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น และในช่วงรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้มีการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2518 ทั้งยังได้มีการถอนฐานทัพของสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเจรจาเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศเวียดนาม การเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับประเทศเวียดนามนั้นประสบความสำเร็จในสมัยที่ ม.ร.ว. เสถียร ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีนายพิชัย รัตตกุล เป็นรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียดนามหยุดชะงักไปชั่วคราวขณะที่ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และดำเนินนโยบายแบบอนุรักษนิยม อย่างไรก็ตามหลังจาก พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 และได้ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศเวียดนามอีกครั้งหนึ่ง

2. ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2531

ภายหลังจากที่ประเทศเวียดนามส่งกำลังทหารเข้าไปในประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย(ปลายปี พ.ศ. 2521) สมัยรัฐบาลไทยภายใต้นายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ แม้จะมีการแสดงออกในลักษณะคัดค้านพฤติกรรมดังกล่าว แต่ก็มิได้มีการดำเนินนโยบายในเชิงต่อต้านอย่างจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียดนามแม้จะถูกกระทบบ้างในช่วงนั้น แต่ก็ยังดำเนินไปด้วยดี

การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไทยในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2523 โดยมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และ พลเอก สิทธิ เสวตศิลา เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ประกอบกับการที่ทหารเวียดนามในประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยโจมตีกองกำลังของไทยทำให้ไทยหันนโยบายต่างประเทศของไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากทำที่ประนีประนอม

ต่อประเทศเวียดนามมาเป็นท่าที่แข็งแกร่งและดำเนินนโยบายต่อต้านประเทศเวียดนามอย่างจริงจัง โดยได้ร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ดำเนินการทางการเมืองไม่คบค้ากับประเทศเวียดนาม เพื่อผลักดันให้ประเทศเวียดนามถอนทหารออกจากประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา ซึ่งความตึงเครียดทางการเมืองนี้ส่งผลทำให้การค้าระหว่างประเทศไทย กับเวียดนามลดลง

3. ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง พ.ศ. 2531 - พ.ศ. 2536

ภายหลังการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีในเดือน กันยายน พ.ศ.2531 ทันทียี่สิบเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศแนวนโยบายที่จะเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าพร้อมกับการปรับแนวการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ได้เปิดศักราชใหม่โดยเฉพาะต่อความรู้สึกของพ่อค้าและนักลงทุนในประเทศ เริ่มมองเห็นช่องทางการค้าและการลงทุนที่อาจจะขยายตัวขึ้น ในต้นปี พ.ศ.2532 สัมพันธระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม ได้ฟื้นฟูขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยคือ พลเอกสิทธิ เสวตศิลาได้นำคณะเจ้าหน้าที่และนักธุรกิจไปเยือนประเทศเวียดนาม อันถือเป็นการเชื่อมเยือนเป็นทางการครั้งแรกนับตั้งแต่เกิดปัญหาประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา เป็นต้นมา

4. ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง พ.ศ. 2537 - ปัจจุบัน

ภายหลัง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในช่วงปลายปี 2536 นั้นก็มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปทำให้ นายชวน หลีกภัย ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในปี 2537 ซึ่งได้ดำเนินนโยบายสานต่อจากนายกรัฐมนตรีที่ผ่านมา โดยการเดินทางไปกระชับความสัมพันธ์ไมตรีกับเวียดนามให้แน่นแฟ้น และนำนักธุรกิจไทยเป็นจำนวนมากไปลงทุนในประเทศเวียดนามและปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อนักธุรกิจไทย

ปัจจุบันรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พตท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้เดินทางไปเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเวียดนามและประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นการแสดงจุดยืนของรัฐบาลไทยที่ต้องการฟื้นฟูความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งจะช่วยปรับความ

เข้าใจและไว้วางใจระหว่างกันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคัดแย้งต่างๆให้หมดไป ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะยาเสพติดในภูมิภาคแหลมทอง

ความสัมพันธ์ทางการลงทุนระหว่างไทย - เวียดนาม

นับตั้งแต่ปลายปี 2523 นักธุรกิจไทยได้ไปลงทุนในประเทศในภูมิภาคดังกล่าว เช่น จีน เวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา พม่า อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งช่วงระยะเวลาของการลงทุนไทยในเวียดนาม แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2531- พ.ศ. 2535 เป็นช่วงแรกของการเข้ามาของนักธุรกิจ พ่อค้า นักลงทุนต่างชาติที่เข้าไปในเวียดนาม เพื่อสำรวจดูโอกาสในการทำธุรกิจและทำการลงทุนและหาข่าวสารศึกษาทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่และชาวเวียดนาม ระบบราชการเวียดนาม และวิถีทำธุรกิจของชาวเวียดนาม ในช่วงแรกนี้เป็นการทำการค้ามากกว่าการลงทุน ในกรณีที่เป็นการลงทุนจะเป็นการลงทุนในโครงการขนาดเล็กซึ่งมีมูลค่าเงินลงทุนต่ำภายในระยะเวลาสั้น โดยนักลงทุนไทยรายเล็ก ๆ มุ่งหวังและแสวงหาผลกำไรในระยะสั้น และหวังกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติของเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ในช่วงนี้ การลงทุนของนักธุรกิจไทยไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจาก

1.1 นักลงทุนไทยไม่มีความพร้อมทางข้อมูลทางเศรษฐกิจและทางธุรกิจของเวียดนาม ความไม่สามารถที่จะเข้าถึงข่าวสารข้อมูลของเวียดนาม เนื่องจากในช่วงแรกของการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามนั้น ข่าวสาร ข้อมูลและเอกสารจำนวนมากยังคงเป็นภาษาเวียดนาม และเนื่องจากนักธุรกิจไทยไม่เคยติดตามข้อมูลเกี่ยวกับเวียดนามมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยเหตุผลที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศห่างเหินมาเป็นเวลานาน

1.2 การเข้าสู่เวียดนามของนักธุรกิจไทยในเบื้องต้น เป็นการผ่านไปมาชั่วคราว โดยไม่มีสำนักงานตัวแทนเป็นฐานในการหาข้อมูลและในการประสานงาน อันเป็นเหตุผลหนึ่งของความยากลำบากในการติดตามและแสวงหาข้อมูลทุก ๆ ด้านในเวียดนาม จากการหวังฉกฉวยผลกำไรในระยะสั้น เวียดนามไม่ให้ความสนใจการลงทุนจากไทยเท่าที่ควร อีกทั้งยังมองว่าการลงทุนไทยในเวียดนามไม่เป็นไปอย่างจริงจัง ในขณะที่นักลงทุนจากต่างประเทศอื่น ๆ มีความจริงจังมากกว่า

1.3 การเข้าสู่เวียดนามของนักธุรกิจไทยในช่วงแรก เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย ไร้ทิศทาง การทำธุรกิจเป็นไปอย่างลองผิดลองถูกและเป็นการแสวงหาโชค ในช่วงแรกนี้ รัฐบาลไทยมิได้กำหนด และมีได้แสดงที่ท่าที่จะกำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือแก่นักธุรกิจเหล่านี้ ไม่ว่าด้านการเงินหรือในการเป็นตัวประสานช่วยเหลือเจรจาแต่อย่างใดกับหน่วยงานเวียดนามในกรณีจำเป็น ยิ่งกว่านี้ ยังขาดหน่วยงานไทยที่จะให้ข่าวสารข้อมูลอย่างค่อนข้างเป็นระบบ

1.4 นักธุรกิจไทยยังไม่คุ้นเคยกับคนเวียดนามและวิธีการทำธุรกิจของคนเวียดนามที่ยังไม่เข้าใจการทำธุรกิจแบบสากลและสามารถแก้ไขข้อตกลงแต่เพียงฝ่ายเดียวได้ทุกเมื่อ นอกจากนี้ยังประสบกับผู้ร่วมลงทุนฝ่ายเวียดนามที่หวังผลกำไรเกินควร โดยไม่ต้องการแบ่งผลประโยชน์อย่างเที่ยงธรรม ยิ่งไปกว่านี้กฎระเบียบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎระเบียบเกี่ยวกับการลงทุนยังไม่มี ความแน่นอน

1.5 ความไม่พร้อมของเวียดนามในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านโครงสร้างของระบบราชการที่ซ้ำซ้อนและไม่แน่ชัด การขาดการประสานงานที่ดีและมีประสิทธิภาพของหน่วยงานราชการ การกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้กับหน่วยราชการหลายหน่วยงานอย่างเกินความจำเป็นอันก่อให้เกิดความล่าช้าหรือการสะดุดหยุดของการดำเนินการงาน นอกจากนี้ นักธุรกิจต่างชาติยังต้องขวนขวายหาทางติดตามเรื่องที่ยื่นเสนอต่อทางการเวียดนามเอง

1.6 ค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจในเวียดนาม ทั้งค่าใช้จ่ายอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่ในอัตราสูง และสูงเกินกว่าที่นักธุรกิจรายย่อยจะแบกรับได้ ค่าใช้จ่ายอย่างเป็นทางการได้แก่ ค่าเช่าสำนักงานหรือที่ทำการบริษัท ค่าเช่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการติดต่อโทรคมนาคม ค่าพาหนะ ค่าใช้จ่ายในการขออนุมัติโครงการ เป็นต้น สำหรับตัวอย่างค่าใช้จ่ายอย่างไม่เป็นทางการได้แก่ เงินใต้โต๊ะ หรือค่าน้ำร้อนน้ำชาที่ต้องให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ

2. ระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2536 – ปัจจุบัน เป็นช่วงหลังการยกเลิกการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาต่อเวียดนาม (กุมภาพันธ์ 2537) จึงมีโครงการการลงทุนที่มีขนาดใหญ่ ขึ้นมูลค่าการลงทุนสูงมากขึ้น ได้แก่โครงการการก่อสร้างโรงแรม

ที่อยู่อาศัย การสร้างนิคมอุตสาหกรรม การแปรรูปอาหาร การปรับปรุงระบบ
สาธารณูปโภค ตัวอย่าง โครงการและบริษัทที่เข้ามาลงทุน ได้แก่ การสร้างโรงแรม 5
ดาว ของบริษัท SAS การสร้างนิคมอุตสาหกรรมในโครงการ Amata City ของบริษัท
บางปะกง อินดัสเตรียล ปาร์ค 2 จำกัด (Bangpakong Industrial Park II) การลงทุนใน
การผลิตอาหารสัตว์ของเจริญโภคภัณฑ์ ในจังหวัดเบียนหว่า (Bien Hoa) อีกทั้งการลงทุน
ของกลุ่มบ้านฉางและกลุ่มบ้านปูน เป็นต้น ยิ่งไปกว่านี้ นักลงทุนไทยเริ่มสนใจที่จะลง
ทุนในด้านสาธารณูปโภคมากขึ้น ดังเช่น การพัฒนาหรือปรับปรุงท่าเรือน้ำลึกที่ไฮฟอง
จะเห็นได้ว่าความสนใจในการทำธุรกิจทั้งการค้าและการลงทุนของนักธุรกิจไทยใน
เวียดนามเพิ่มขึ้น สืบเนื่องได้จาก จำนวนของการตั้งสำนักงานตัวแทนของบริษัทไทยที่
เพิ่มมากขึ้น (ในปลายปี 2538 จำนวนสำนักงานตัวแทนของบริษัทไทย มีถึง 85 แห่ง)

เหตุผลของการพัฒนาไปในทางที่ดีของการลงทุนในช่วงระยะที่สอง

1. การยกเลิกการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในเดือนกุมภาพันธ์ 2537 ได้นำไปสู่การเปิดกว้างของการลงทุนต่างชาติโดยทั่วไปในเวียดนาม อันนำไปสู่ การลงทุนของโครงการที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
2. นักธุรกิจไทยมีความพร้อมในด้านข้อมูลและสามารถติดตามข้อมูลได้มากขึ้น มีการพบปะและจัดระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลมากขึ้น อีกทั้งมีความเข้าใจในระบบ เศรษฐกิจและการทำธุรกิจแบบเวียดนามมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักธุรกิจที่มีโอกาส ได้ประจำหรือมีฐานที่ทำการอยู่ในเวียดนาม จะพบว่าในช่วงต่อมาจำนวนสำนักงาน ผู้แทนของบริษัทไทยในเวียดนามได้เพิ่มขึ้นจากเดิม
3. รัฐบาลสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งขึ้นมารับบริหารประ เทศแทนที่รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในปี 2534 นอกจากจะให้ความ สำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์กับประเทศอินโดจีนแล้ว ยังได้กระชับความสัมพันธ์ อย่างเป็นทางการกับเวียดนาม และได้ตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทาง เศรษฐกิจ อีกทั้งได้ลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และ การลงทุนหลายฉบับ อันเป็นกรอบของความสัมพันธ์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อย่างเป็นทางการ กรอบดังกล่าวได้นำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นที่มีมากขึ้นในหมู่นัก

ธุรกิจไทยที่ต้องการเข้าไปลงทุนในเวียดนาม แม้ว่าในความเป็นจริงข้อตกลงบางฉบับ
 ดังเช่น ข้อตกลงว่าด้วยการคุ้มครองและการส่งเสริมการลงทุนและข้อตกลงว่าด้วยการ
 หลีกเลี่ยงภาษีซ้ำซ้อน แม้ว่าจะยังมีได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังก็ตาม

นอกจากนี้ นับตั้งแต่รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นคณมา รัฐบาลไทย
 เริ่มให้ความสำคัญและได้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐในการให้ข้อมูลและการชี้แนะแก่นัก
 ธุรกิจไทย ดังเช่นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์
 หลักเพื่อที่จะส่งเสริมการลงทุนในประเทศในกลุ่มอินโดจีนหน่วยงานนี้เริ่มดำเนินการ
 ในปี พ.ศ.2535 โดยได้จัดตั้งระบบข้อมูลทางเศรษฐกิจและข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเหล่า
 นี้ และมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการจัดสัมมนาและนำนัก
 ธุรกิจไทยไปดูสู่ทางการค้าและการลงทุนในเวียดนาม ยิ่งกว่านี้รัฐบาลไทยได้ทำการก่อ
 ตั้งสถานกงสุลใหญ่ไทยประจำนครโฮจิมินห์และศูนย์พาณิชย์กรรม ณ นครโฮจิมินห์
 ใน พ.ศ.2535 ซึ่งหน่วยงานภาครัฐดังกล่าวได้มีส่วนช่วยนักธุรกิจไทยในการติดตาม
 ข้อมูล ชี้แนะและในการประสานงานระหว่างนักธุรกิจไทยด้วยกันและระหว่างนักธุรกิจ
 ไทยและหน่วยงานรัฐของเวียดนามอันเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่นักลงทุนไทยเป็น
 อย่างยิ่ง ต่อมาใน พ.ศ. 2539 รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้ตั้งคณะ
 กรรมการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศเพื่อดูแลการลงทุนไทยในต่างแดน เพื่อ
 ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันกับการลงทุนของต่างชาติในต่างประเทศเพื่อจัดหา
 แรงจูงใจในด้านการเงินและให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายให้กับนักลงทุนไทย

จนกระทั่งปัจจุบันภายใต้การนำรัฐบาลของ พตท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร (ซึ่งได้
 รับเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ 22 มีนาคม 2544) ได้เดินทางไปเชื่อมสัมพันธ์
 ไม่ตรีกับเวียดนาม ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนของรัฐบาลไทยที่ต้องการฟื้นฟูความใกล้ชิด
 สนิทสนม อันจะช่วยปรับความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างกันเพื่อนำไปสู่การ
 แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ให้หมดไป ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดย
 เฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภูมิภาคแหลมทอง